

Tæt på DIN økonomi

Udtag små arealer til natur – uden tab

Gevinst: Du kan gøre noget godt for naturen og samtidig rette kiler ud fra marker eller undlade dyrkning af pletter. Udtagning af arealer med lav dyrkningsværdi kan være en gevinst for både naturen og din økonomi.

Af Michael Højholdt, Seges

Når der tages et mindre jordstykke ud af normal omdrift til etablering af naturtiltag, kan det påvirke økonomien på bedriften. Udtages arealer med lav udbyttepotentiale, besværlig færdsel og dårlig dyrkningssikkerhed, kan du spare tid i marken, og i nogle tilfælde også penge fordi dine omkostninger til udsæd, gødning, planteværn og markarbejde ikke modsvares af indtægten ved lave udbytter.

Maskinomkostninger

En væsentlig del af omkostninger til dyrkning går til maskiner og arbejde.

I den sammenhæng kan man antage, at forrentning og værditab på maskinparken vil være uændrede, uanset den marginale anvendelse sker eller ej – og dermed udelade disse fra en beregning.

Der kan desuden argumenteres for, at lønomkostningen også kan udelades, hvis den sparede tid ikke bruges til andet værdiskabende aflønnet arbejde. Dermed kan man vurdere potentialet for udtagning af jordstykker ud fra følgende niveauer i beregningen:

- Du afholder marginalt fulde maskin- og arbejdsomkostninger, f.eks. ved køb af maskinstationsydelse.
- Du afholder marginalt energi, vedligehold og løn

(forrentning og værditab antages uændret af marginalanvendelse), f.eks. løn for overarbejde.

- Du afholder kun energi og vedligehold (forrentning og værditab antages uændret af marginalanvendelse). Man arbejder gratis/forsømmer ikke andet værdiskabende arbejde.

Eksempel i figuren

I udgangspunktet sættes de tre delelementer i maskin- og arbejdsomkostninger i eksemplet til følgende andele i figur 1. (andele varierer mellem bedrifter).

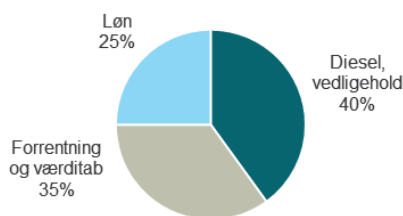
Der vil også være økonomiske effekter af gevinst ved højere kapacitet på øvrigt areal. Gevinst ved synergier mellem

naturtiltag og produktion, f.eks. naturlige fjender og indtjening på jagt og evt. tab som følge af ukrudt, skadevoldere, skygge evt. fra naturtiltag. Disse forhold medregnes ikke i nedenstående, da de er meget afhængige af forholdene i marken og i nogle tilfælde kan antages at udligne hinanden.

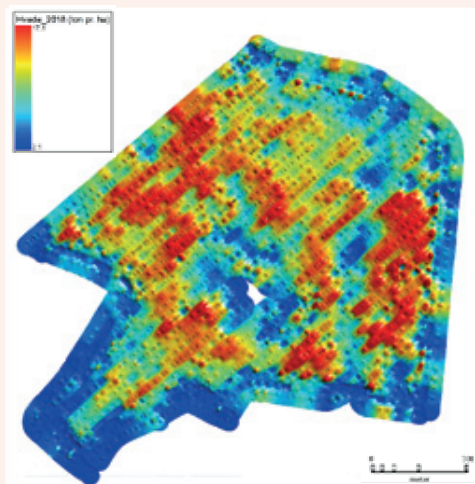
I tabellen ses beregning af de mistede dækningsbidrag ved normudbytte i vårbyg på lerjord. Tilsvarende beregninger for vårbyg på uvandet sandjord og for vinterhvede viser en forventet mistet årlig indtjening på mellem 0 og 2.000 kr. ved udtagning af en mindre delmark på 0,26 ha med det største tab når der kun afholdes dieselolie og vedligehold – og altså arbejdes gratis.

I langt de fleste tilfælde vil udtagning af jord være relevant på arealer, hvor der høstes lave udbytter.

Omkostninger til maskiner og arbejde (sammensætning er bedriftsspecifik)

Figur 1.

Figur 2: Udbyttevariation på en vinterhvedemark, hvor udbyttet svinger fra 2 til 17 ton pr. ha.

Beregning af de mistede dækningsbidrag ved normudbytte i vårbyg på lerjord (JB 5-6)

	(%)		Pr. ha	Areal, ha	I alt
Mistet bruttoudbytte			8.890	0,26	2.311
Mistet dækningsbidrag I			6.694	0,26	1.740
Mistet dækningsbidrag II					
Mistet DBII - fulde omkostninger	100	Resultat 1:	1.584	0,26	412
DBII afholder løn + energi & vedligehold	65	Resultat 2:	3.372	0,26	877
DB II afholder kun energi og vedligehold	40	Resultat 3:	4.650	0,26	1.209

SEGES, Erhvervsøkonomi laver også:

- Økonomiske beregninger og vurderinger.
- Regnskabsanalyser og benchmarking.
- Afgrødekalkuler.

3

anbefalinger

- 1 Overvej at udtage urentable jorde i marken.
- 2 Brug dit udbyttekort som redskab.
- 3 Prioritér at udtage jordstykker, der (a) giver lavt udbytte, (b) ligger i kant af marken eller ligger op ad eksisterende natur, f.eks. levende hegn, søer eller gravhøje, (c) reducerer kiler og overlap på det dyrkede areal.

I figur 2 ses udbyttevariationen for en mark med vinterhvede, hvor udbyttet svinger mellem 2 og 17 ton pr. ha. Udtages delarealer, der har flere års udbytter på lavt niveau, kan udtagning altså ske uden økonomisk tab.